

СПЕЦІАЛЬНІ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ УСТАНОВИ

Тип	Дисципліна професійної та практичної підготовки
Код	К-21
Семестр	3
Загальна кількість кредитів/годин:	4 кредитів / 120 год
Форма контролю	іспит
Викладач	к. е. н., Добровольський О.І.
Необхідні обов'язкові попередні та супутні навчальні дисципліни:	«Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Гроші та кредит».
Місце у структурно-логічній схемі:	К-21 викладається на другому році навчання
Форми навчання:	лекції, практичні, лабораторні заняття, самостійна робота
Критерії оцінювання:	поточний контроль – 60 балів (практичні заняття – 40 балів, лабораторні роботи – 20 балів) підсумковий контроль (екзамен) – 35 балів наукова (індивідуальна) робота – 5 балів
Мова викладання:	українська

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретичні основи фінансового посередництва. Необхідність фінансового посередництва; генеза, сутність і роль фінансових посередників на різних етапах розвитку економічних відносин. Поняття прямого та опосередкованого фінансування. Переваги опосередкованого фінансування і наявності фінансових посередників. Визначення фінансового посередництва і фінансових посередників, сутнісні елементи їх діяльності.

Типи фінансових посередників. Структурні елементи кредитної системи країни за інституціональним підходом. Причини та основні критерії сегментації ринку фінансового посередництва. Підходи до класифікації типів і видів фінансових посередників.

Місце фінансових посередників небанківського типу в кредитній системі, їх склад. Поняття спеціальних кредитно-фінансових інститутів (парабанківських установ), основні форми їх діяльності. Причини зростання ролі небанківських інститутів у функціонуванні фінансово-кредитної системи країн. Загальні і відмінні риси між банками і небанківськими інститутами фінансового посередництва. Класифікація видів спеціальних небанківських установ. Правові основи та державні органи регулювання діяльності парабанківських кредитно-фінансових інститутів в Україні. Сучасний стан і тенденції розвитку фінансового посередництва в Україні.

Кредитні спілки. Сутність кооперації як основи кредитних спілок. Поняття кредитної кооперації. Виникнення та поширення кооперативного руху й кредитних спілок. Характерні особливості кредитних спілок, їх організаційна форма. Специфіка формування кооперативних кредитних організацій в різних державах. Фінансові і нефінансові послуги, що надаються кредитними спілками. Особливості соціально-економічної природи кредитних кооперативів. Відмінності кредитних спілок від інших фінансових установ. Правові основи діяльності кредитних спілок в Україні. Поняття кредитної спілки згідно законодавству. Основні принципи діяльності кредитних спілок. Формування капіталу кредитної спілки. Види діяльності, що мають право здійснювати кредитні спілки в Україні. Органи управління кредитних спілок, їх повноваження. Створення, розвиток і сучасний стан кредитних спілок в Україні.

Ломбарди. Становлення і розвиток ломбардів. Історичний аспект утворення ломбардів як фінансових інститутів. Сучасне трактування ломбардної справи в різних державах світу. Зародження ломбардів в Україні. Правові основи діяльності ломбардів в Україні. Специфіка правового поля діяльності вітчизняних ломбардів. Поняття ломбарду як фінансової установи згідно законопроекту «Про ломбарди і ломбардну діяльність». Основні і супутні послуги ломбардів. Процедура оформлення ломбардного кредиту. Визначення процентної ставки за ломбардним кредитом. Сучасне становище ломбардів в Україні, основні тенденції та перспективи розвитку.

Лізингові компанії. Виникнення, розвиток і сутність лізингу. Історія розвитку лізингу і лізингових стосунків. Різні підходи до визначення лізингу. Становлення лізингу в Україні.

Правові основи лізингу в Україні. Визначення поняття лізингу згідно законодавства. Поняття об'єкту і суб'єктів лізингу. Види і форми лізингу. Приєднання України до міжнародних уніфікованих правил щодо фінансового лізингу – Конвенції УНІДРУА. Склад лізингових платежів.

Типи учасників лізингового ринку. Особливості типів учасників лізингового ринку в Україні. Правовідносини при користуванні майном у лізингових стосунках. Розвиток лізингу в Україні: характеристика етапів становлення і розвитку лізингу в Україні.

Факторингові компанії. Природа, сутність та значення факторингового фінансування для управління дебіторською заборгованістю підприємств й розвитку міжнародної торгівлі. Трактування понять факторинг і факторингова/факторна операція. Сторони договору факторингу, їх права та обов'язки. Функції, що має виконувати фактор/цесіонер відповідно до вимог Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг. Покрокова схема класичної факторингової операції. Класифікація операцій факторингових компаній. Відмінність операції факторингу від кредитування. Шляхи мінімізації ризиків факторингової компанії. Ціна факторингової послуги. Структура тарифів за факторинговим фінансуванням. Економічна оцінка використання факторингу з позиції підприємств - постачальників товарів чи послуг, що реалізують своїм покупцями продукцію на умовах відстрочення платежу. Ринок факторингових послуг в Україні: нормативно-правова база регулювання факторингу і діяльності факторингових компаній, огляд сучасних тенденцій функціонування, проблематика та перспективи розвитку.

Інститути спільного інвестування небанківського типу. Сутність і економічна характеристика спільного інвестування. Інвестиції. Основні типи інвесторів у вітчизняній і зарубіжній практиці в залежності від об'єму сформованих інвестиційних ресурсів, характеру і специфіки прийняття управлінських рішень. Основні альтернативні варіанти інвестування на сучасному етапі розвитку економіки. Поняття колективного інвестування. Поняття спільного інвестування. Історичні передумови виникнення та розвиток інститутів спільного інвестування. Інститути спільного інвестування небанківського типу. Види та досвід інститутів спільного інвестування, що є найбільш розповсюдженими у світовій практиці. Особливості класифікації інститутів спільного інвестування небанківського типу в Україні. Корпоративні інвестиційні фонди. Пайові інвестиційні фонди. Діяльність компаній з управління активами (КУА). Економічна оцінка вкладання коштів в інститути спільного інвестування з позиції індивідуального інвестора. Правове поле функціонування інститутів спільного інвестування в Україні. Тенденції, проблеми та перспективи розвитку ринку публічних інститутів спільного інвестування в Україні.

Страхові компанії. Економічна сутність, принципи організації, функції та суб'єкти страхування на мікроекономічному рівні. Зміст діяльності страхових компаній. Доходи, витрати, результати фінансової діяльності страхових компаній. Види страхових компаній за низкою критеріїв: за характером власності, за приналежністю капіталу, за організаційно-

правовими формами, за сферою діяльності, за характером діяльності, за об'єктами страхування та способами розміщення коштів, за розміром уставного капіталу і об'ємом страхових премій тощо. Особливості функціонування страхових компаній як фінансових посередників. Становлення, розвиток та суб'єкти ринку страхових послуг. Державне регулювання, принципи функціонування і принципи розвитку вітчизняного ринку страхових послуг. Особливості функціонування ринку страхових послуг в Україні. Вимоги до страховиків, що діють на ринку страхових послуг. Об'єднання страховиків в Україні, їх інтереси, цілі та задачі. Актуальні проблеми та перспективні напрямки розвитку страхових компаній в Україні з урахуванням прогресивного зарубіжного досвіду.

Недержавні пенсійні фонди. Створення, принципи та схеми недержавного накопичувального пенсійного забезпечення в системі соціального захисту працюючої частини населення країни. Досвід провідних країн світу щодо формування системи недержавного пенсійного забезпечення. Економічна оцінка системи недержавного пенсійного забезпечення. Сутність та особливості функціонування недержавних пенсійних фондів як фінансових посередників. Класифікація недержавних пенсійних фондів згідно із зарубіжною практикою. Трирівнева система пенсійного забезпечення, що створюється в Україні. Джерела формування коштів, що необхідні для реалізації Державної пенсійної програми. Правові основи, суб'єкти і сучасний стан недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Причини низької активності участі громадян у недержавному пенсійному забезпеченні та недостатнього обсягу активів недержавних пенсійних фондів. Види пенсійних фондів, що діють в Україні, їх характеристика. Напрями інвестування коштів, що нагромаджені вітчизняними недержавними пенсійними фондами. Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. Проблеми, які стримують розвиток ринку недержавних пенсійних фондів в Україні та напрямки їх вирішення.

Програмні результати навчання визначені в освітній програмі:

Знати і застосовувати економічні закони, категорії та принципи сучасної економічної теорії, закономірності розвитку та функціонування ринкової економіки під час дослідження сучасних фінансово-економічних процесів та явищ **(ПРН1)**.

Вміння виявити особливості фінансово-економічних процесів у сфері грошових, фінансових і кредитних відносин, що відбуваються на макро- і мікрорівнях та їх можливий вплив на фінансову діяльність **(ПРН2)**.

Здатність оцінити і встановити взаємозв'язок макроекономічних показників з показниками грошово-кредитної, бюджетної та фіскальної політики **(ПРН10)**.

Уміння аналізувати і пояснювати сучасний стан і зміни, що відбуваються у сфері функціонування грошей, кредиту і банків в межах країни та на міжнародному рівні **(ПРН11)**.

Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень на рівні домогосподарств, підприємств, фінансово-кредитних установ та органів державної влади **(ПРН2)**.

Здатність аналізувати, оцінювати фінансовий стан підприємств, комерційних банків, страхових компаній та інших фінансово-кредитних установ **(ПРН14)**.

Об'єктивно та професійно оцінювати фінансово-економічні процеси, що відбуваються в суспільстві, розуміти тенденції розвитку фінансових відносин у сфері грошового обігу та кредиту, державних фінансів, фінансів підприємств **(ПРН18)**.

Виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування **(ПРН28)**.